

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 343.163

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v1.2025.23>**С. К. Костенко**

доктор філософії у галузі права,
професор кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»
orcid.org/0009-0008-1899-0686

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

У статті здійснено комплексний науково-правовий аналіз механізмів призначення та звільнення Генерального прокурора в Україні крізь призму європейських стандартів незалежності прокуратури. Розглянуто проблематику частих змін на посаді Генерального прокурора, що зумовлено політичними факторами, що, у свою чергу, підриває стабільність і незалежність органу. Досліджено відповідність національного законодавства міжнародно-правовим зобов'язанням України та окреслено проблеми, які обумовлюють недосконалість чинних механізмів призначення і звільнення Генерального прокурора.

У роботі визначено відмінності у законодавчих підходах до призначення та звільнення генеральних прокурорів в Україні та країнах Європейського Союзу, висвітлено проблематику здійснення ними повноважень. Проаналізовано рекомендації міжнародних інституцій, зокрема Венеціанської комісії та Консультативної ради європейських прокурорів, щодо деполітизації процесу призначення та звільнення Генерального прокурора. Виявлено, що відсутність чітких процедур та гарантій незалежності генерального прокурора спричиняє кадрову нестабільність, що негативно впливає на ефективність роботи прокуратури.

Запропоновано законодавчі зміни, спрямовані на вдосконалення механізму призначення та звільнення Генерального прокурора з урахуванням європейських стандартів незалежності прокуратури. Акцент зроблено на забезпеченні прозорості та передбачуваності цього процесу, що дозволить зменшити політичний вплив і гарантувати стабільність керівництва прокуратури. Важливим аспектом є впровадження ефективних запобіжників проти свавільного звільнення Генерального прокурора, що дозволить зміцнити його правовий статус та гарантувати незалежність від політичної кон'юнктури.

З огляду на сучасні виклики, зокрема функціонування органів прокуратури в умовах воєнного стану, наголошено на необхідності оперативного реформування законодавства з метою посилення інституційної спроможності прокуратури. Запропоновані зміни сприятимуть зміцненню верховенства права, стабільності роботи органів правопорядку та підвищенню суспільної довіри до прокуратури, забезпечуючи відповідність вітчизняної правової системи найкращим європейським практикам.

Ключові слова: Генеральний прокурор; підстави звільнення; порядок призначення; правовий статус; прокуратура; правосуддя; європейські стандарти; деполітизація; кадрова стабільність.

Kostenko S.K. APPOINTMENT AND DISMISSAL OF THE PROSECUTOR GENERAL OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN STANDARDS

The article presents a comprehensive legal and scientific analysis of the appointment and dismissal mechanisms of the Prosecutor General of Ukraine through the prism of European standards of prosecutorial independence. The issue of frequent changes in the position of the Prosecutor General, driven by political factors, is examined, as these changes undermine the stability and independence of the institution. The study evaluates the compliance of national legislation with Ukraine's international legal obligations and highlights the shortcomings of the current mechanisms governing the appointment and dismissal of the Prosecutor General.

The paper identifies differences in the legislative approaches to appointing and dismissing Prosecutors General in Ukraine and European Union countries, addressing the challenges associated with the exercise of their powers. Recommendations from international institutions, particularly the Venice Commission and the Consultative Council of European Prosecutors, regarding the depoliticization of the appointment and dismissal processes of the Prosecutor General, are analyzed. The study reveals that the absence of clear procedures and guarantees of independence results in institutional instability, negatively affecting the efficiency of the prosecution service.

Legislative amendments aimed at improving the appointment and dismissal mechanisms of the Prosecutor General, in line with European standards of prosecutorial independence, are proposed. Emphasis is placed on ensuring transparency and predictability in the process, which would mitigate political influence and guarantee the stability of the prosecution's leadership. A critical aspect of the proposed reforms is the introduction of effective safeguards against arbitrary dismissal, thereby reinforcing the Prosecutor General's legal status and securing independence from political fluctuations.

Given contemporary challenges, particularly the operation of prosecutorial bodies under martial law, the study underscores the urgent need for legislative reforms to enhance the institutional capacity of the prosecution service.

The proposed changes will contribute to strengthening the rule of law, ensuring stability in law enforcement agencies, and increasing public trust in the prosecution system. Ultimately, these reforms will align Ukraine's legal framework with the best European practices.

Key words: Prosecutor General; grounds for dismissal; appointment procedure; legal status; prosecution service; judiciary; European standards; depoliticization; institutional stability.

Постановка проблеми. Прокуратура в Україні є тією державною інституцією, законодавче реформування та організаційні зміни якої вже очевидно набули перманентного характеру. Одним з яскравих маркерів постійних змін є строки перебування генеральних прокурорів на посаді. Жоден з них з часу набуття Україною незалежності не займав свою посаду протягом всього визначеного Конституцією терміну. Не заглиблюючись в розмаїття політичних та соціальних подій, які обумовлювали звільнення/призначення генеральних прокурорів та процеси перетворень у прокуратурі, слід зазначити, що вкотре, зокрема, з 31 жовтня 2024 року, є вакантною посада очільника прокуратури. Зазначене актуалізує дослідження деяких проблем правового статусу Генерального прокурора, які пов'язані з порядком його призначенням та звільненням з посади, у контексті досвіду країн Європи та євроінтеграційних прагнень нашої держави.

Ситуація з нестабільністю посади генерального прокурора не є унікальною у випадку саме України. Водночас для країн Європейського Союзу (далі – ЄС) випадки звільнення генеральних (головних) прокурорів до закінчення строку їх повноважень є скоріше виключенням. Емпіричне дослідження свідчить, що в більшості країн ЄС генеральні прокурори мають строкові мандати з часовими межами від 3 років (Греція, Румунія) до 9 років (Угорщина) і переважно причиною звільнення генерального прокурора є завершення строку, на який його було призначено. Наступною за частотою підставою звільнення є досягнення вікової межі, встановленої законом. Випадки подачі заяв про відставку є рідкими, а звільнення за втручання інших органів або посадових осіб – взагалі поодинокими та всі пов'язані з фактами порушення законодавства генеральними прокурорами.

До прикладу, нами встановлено чотири таких випадки звільнення – в 2013 році у Кіпрі за намагання генпрокурора вплинути на справу про керування його сином автомобілем в стані алкогольного сп'яніння [1]; в 2015 році у Німеччині за наслідками скандалу через втручання у журналістську діяльність та утиски свободи слова [2]; в 2016 році у Румунії через обвинувачення у незаконному використанні поліцейського ескорту [3]; в 2017 році у Фінляндії через обвинувачення (підтверджене рішенням суду) в укладанні контракту на навчання прокурорів з фірмою свого брата [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового статусу Генерального прокурора в Україні були предметом наукових досліджень

таких вчених як: С.Банах, Р.Басараб, Є.Безкровний, В.Долежан, М.Косюта, О.Медведько, А.Мудров, І.Назаров, Ю.Полянський, В.Сухонос і М.Руденко та ін. Однак, попри вагомий внесок у дослідження організації та діяльності Генерального прокурора, питання призначення та звільнення цієї посадової особи в світлі європейських стандартів залишаються недостатньо дослідженими. Цей аспект стає особливо актуальним у сучасних умовах, зокрема під час воєнного стану, коли потрібно оперативно реагувати на нові виклики та приймати ефективні рішення в умовах швидких змін законодавства, що потребує ще більш глибокого наукового осмислення.

Метою статті є комплексний науково-правовий аналіз механізмів призначення та звільнення Генерального прокурора в Україні у світлі європейських стандартів незалежності прокуратури, дослідження їх відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням держави, виявлення правових колізій та формулювання рекомендацій щодо удосконалення національного законодавства з метою деполітизації цього процесу.

Виклад основного матеріалу. В Україні за часів незалежності станом на початок 2025 року 14 осіб займали посаду Генерального прокурора. Аналіз підстав їх звільнення свідчить, що найбільш розповсюдженою підставою є подання заяви про відставку – 6 випадків; висловлення недовіри парламентом – 4; обрання народним депутатом – 2; завершення мандату – 1; досягнення граничного віку – 1 [5]. При цьому, з урахуванням конкретних обставин звільнень через подачу заяв про відставку та переходу на роботу в парламент, де-факто жодне із звільнень не можна вважати таким, що відбулося без політичного втручання у волевиявлення відповідного генерального прокурора, а механізм звільнення парламентом через оголошення недовіри де-юре є заходом політичної відповідальності Генерального прокурора.

Отже, ані законодавчий механізм звільнення Генерального прокурора, ані практика його застосування в нашій державі, очевидно, не відповідають європейським.

У контексті цієї проблематики варто звернути увагу на думку С.Банаха, який зазначає, що постійна зміна Генеральних прокурорів в Україні протягом короткого періоду ставить під сумнів як незалежність органу прокуратури, так і логіку конституційних норм щодо тривалості перебування на цій посаді. Зміни очільників прокуратури без вагомих юридичних підстав створюють серйозні питання щодо стабільності та незалежності

цієї інституції в контексті європейських стандартів. Вчений підкреслює на важливості впровадження механізмів, які захищають Генерального прокурора від політично мотивованих звільнень, наприклад, шляхом введення конкурсного відбору на посаду та встановлення особливого порядку оцінки діяльності прокуратури. Такі заходи, на його думку, дозволять гарантувати професійну незалежність Генерального прокурора, що є необхідною умовою для ефективного функціонування органів правосуддя в Україні [6, с. 350].

Досліджуючи питання призначення та звільнення Генерального прокурора, М. Руденко доходить висновку, що ефективність його діяльності потребує нових гарантій незалежності та усунення політичного впливу. Вчений пропонує змінити механізм призначення, передавши відповідні повноваження від Верховної Ради України до Вищої ради правосуддя, яка б вносила Президенту України подання на основі кандидатур, рекомендованих Всеукраїнською конференцією прокурорів. Така модель, подібна до практик Болгарії, Іспанії та Польщі, сприятиме деполітизації прокуратури. Крім того, вчений вважає, що Вища рада правосуддя має оцінювати професійну діяльність Генерального прокурора при достроковому припиненні повноважень, що потребує внесення змін до Конституції України [7, с. 51].

Заслуговує на увагу позиція М. Косюти, який зазначає, що встановлений шестирічний строк повноважень Генерального прокурора та заборона обіймати цю посаду два строки поспіль є важливими гарантіями забезпечення змінюваності керівництва та запобігання монополізації влади [8, с. 326]. Така регламентація спрямована на збереження балансу в системі органів прокуратури, стимулювання ефективного управління та уникнення надмірної концентрації повноважень в одних руках. Водночас практичне застосування цього положення потребує подальшого вдосконалення, адже історична динаміка свідчить про нестабільність перебування Генерального прокурора на посаді, що часто обумовлюється політичними факторами.

У свою чергу, Ю.Є. Полянський підкреслює, що для забезпечення реальної незалежності прокуратури доцільно закріпити у законодавстві більш чітку процедуру призначення Генерального прокурора, передбачивши можливість подання кандидатури Радою прокурорів України [9, с. 99]. Таким чином, обидва науковці акцентують увагу на необхідності запровадження системних змін у законодавстві, які дозволять усунути політичний вплив на кадрові рішення в прокуратурі та забезпечити її реальну незалежність у відповідності до європейських стандартів.

В той же час, немає якогось обов'язкового європейського стандарту, за яким країни-члени ЄС та Ради Європи (далі – РЄ) повинні визначати органі-

зацію органів прокуратури та статус Генерального прокурора в них. Однак необхідно дотримуватися загальних правил, які випливають з рекомендацій різних органів РЄ: Комітету Міністрів держав-членів, Консультативної ради європейських прокурорів (далі – КРЕП), Венеціанської комісії та інших. В спрощеному вигляді ієрархію нормотворчих актів цих органів можна розглядати так: Комітет Міністрів регламентує засадничі основи щодо організації і діяльності прокуратури в державах-членах РЄ; КРЕП, з урахуванням вказаних основ, структурує та деталізує рекомендації; Венеціанська комісія, надаючи свої висновки та звіти, бере до уваги, крім інших, рекомендації Комітету Міністрів, КРЕП.

Одним із засадничих документів РЄ, який стосується організації і діяльності прокуратури, є Рекомендація (2000)19 Комітету міністрів РЄ державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, проте вона не містить чіткого врегулювання способу призначення/обрання генеральних (головних) прокурорів. Посада «генеральний прокурор» згадується лише в контексті положень рекомендації щодо покращення міжнародного співробітництва у кримінальних справах – п. 38 рекомендує «установлення постійних особистих контактів між прокурорами з різних країн, зокрема шляхом організації систематичних зустрічей між Генеральними прокурорами» [10].

Тривалий час стандарти призначення/звільнення генпрокурорів містились у численних джерелах так званого «м'якого права» РЄ. Проте наприкінці 2024 року КРЕП узагальнила всі ці джерела та на їх основі, користуючись мандатом, наданим Комітетом міністрів РЄ, склала Висновок № 19 (2024) щодо організації діяльності органів прокуратури для забезпечення їхньої незалежності та неупередженості [11]. В ньому особливо підкреслюються, що незалежність прокуратури як інституції наперу залежить від ступеню незалежності і неупередженості генерального прокурора, тому в більшій частині зміст висновку присвячений саме генеральним прокурорам. Слід зауважити, що Висновок не є компіляцією інших нормативних актів та, хоча і містить багато посилань на них, є продуктом нормотворчості саме КРЕП. Якщо інші джерела фокусуються у правовому статусі генерального прокурора переважно на порядку його призначення/звільнення, то КРЕП також докладно розглядає його функції як органу адміністрування прокуратури та деонтологічні вимоги.

КРЕП визначає три критерії, за якими оцінюється відповідність статусу генерального прокурора як гаранта незалежності прокуратури:

а) забезпечення незалежності генеральних прокурорів через призначення/обрання, термін повноважень і гарантії дострокового звільнення;

б) етичні та професійні стандарти, підзвітність і дисциплінарні провадження як спосіб гарантувати незалежність генеральних прокурорів;

в) управлінські функції та завдання генеральних прокурорів.

Останні два критерії нами також взяті до уваги з метою дослідження проблеми звільнення Генерального прокурора в Україні, оскільки питання звільнення будь-якої посадової особи в її правовому статусі нерозривно пов'язані з відповідальністю за результати діяльності та дотримання етичних вимог.

Враховуючи, що КРЕП докладно викладає зміст кожного критерію, нами проведено деяке їх узагальнення з акцентуванням уваги на ті, які мають першочергове значення для продовження реформи прокуратури в Україні:

а) КРЕП не формулює якихось рекомендацій щодо конкретних способів призначення/звільнення генеральних прокурорів, посилаючись на розмаїття правових систем, та зазначаючи, що незалежно від того які процедури передбачені національним законодавством, вони мають бути чітко регламентовані, аби забезпечити прозорість, об'єктивні критерії придатності кандидатів і виключення недоречного втручання. Процедура має дотримувати належного балансу між вимогою демократичної легітимності призначень, з одного боку, та необхідністю деполітизації.

Одним зі способів зменшення ризику політизації є мінімізація ролі виконавчої влади в призначенні/обранні генеральних прокурорів, зокрема способом залучення органів прокурорського самоврядування або інших незалежних органів (в тому числі, органів законодавчої влади). При цьому не виключається збереження певного контролю уряду над призначенням/обранням генеральних прокурорів через вирішальну роль органів прокуратури у реалізації національної політики у сфері кримінального права.

Основною вимогою до кандидатів має бути відповідна юридична підготовка і професійний досвід. Загалом вимоги до генерального прокурора з боку КРЕП свідчать про меритократичний підхід до відбору кандидатів. Особливо це важливо для юрисдикцій, де основні важелі управління прокуратурою доручені конкретному посадовцю – генеральному прокурору.

Генеральні прокурори мають призначатися/обиратися або на достатньо тривалий період, або на постійній основі, щоб забезпечити їхнє утримання на посаді та виключити їхню залежність від політичних змін. КРЕП особливо підкреслює свою стурбованість щодо дострокового звільнення генеральних прокурорів, яке має бути крайнім заходом (*ultima ratio*). Підстави для дострокового звільнення генеральних прокурорів не повинні бути сформульовані надто широко або нечітко,

політичні мотиви або особисті вподобання повинні бути заборонені. Підтримується можливість незалежного судового перегляду рішень будь-якого органу, що ухвалює рішення про дострокове звільнення генерального прокурора.

б) Щодо можливих дисциплінарних проваджень у відношенні генеральних прокурорів КРЕП відзначає, що аналогічно, як і відносно дострокового припинення повноважень, повинні існувати гарантії та механізми захисту від політичного або іншого неналежного втручання.

Генеральні прокурори можуть підпадати під етичні вимоги, які висуваються до всієї спільноти прокурорів, або ж до них можуть встановлюватись спеціальні етичні правила. Критерії і процедури дисциплінарного провадження мають бути чітко врегульовані в законодавстві та воно має здійснюватися незалежним, неупередженим органом. Елементами цього механізму, наприклад, можуть бути: окремий орган поза системою прокуратури (зокрема, той, який уповноважений здійснювати дисциплінарні провадження щодо найвищих посадових осіб судової системи), спеціальні гарантії незалежного прийняття рішень попри ієрархічну структуру, публічний нагляд, судовий контроль тощо.

в) Управлінські функції та завдання генеральних прокурорів в контексті свого висновку КРЕП поділяє на загальний та окремі напрямки. До загальних віднесені ефективність діяльності прокуратури, незалежність інституції та окремих прокурорів, прозорість та підзвітність, розподіл і управління ресурсами, представництво відомства всередині країни та за її межами.

Окремо розглядається роль генерального прокурора у питаннях трудової діяльності прокурорів і персоналу органів прокуратури та у питаннях забезпечення послідовного застосування законодавства та ведення справ.

Слід уникати процесів призначення прокурорів, які віддаються на надмірний розсуд певних осіб (в тому числі самого генерального прокурора), або відбуваються без дотримання визначених процедур. Якщо генеральний прокурор має повноваження щодо проведення професійного оцінювання, підвищення, переведення, нагородження за професійні досягнення, участь у дисциплінарних провадженнях проти прокурорів, накладення дисциплінарних санкцій або виконання інших завдань та заходів, то відповідні процедури мають бути уніфіковані та засновуватись на чітких критеріях визначення заслуг або провини прокурора, його компетенції і досвіду, уникнення особистих та інших преференцій.

КРЕП відзначає, що функціональна незалежність прокурорів не суперечить ієрархічній організації органів прокуратури та наданню загальних рекомендацій або директив щодо послі-

довного застосування законодавства. Відносини між різними рівнями ієрархії в органах прокуратури повинні регулюватися чіткими й однозначними правилами, щоб особисті чи інші міркування не відігравали невинновданого ролі. Залежно від правової системи країни, генеральний прокурор може також брати участь у розподілі справ і мати повноваження перерозподіляти справи між прокурорами. Рішення вищих прокурорів про вилучення справ від підлеглих прокурорів мають бути обґрунтованими та складатися в письмовій формі.

Питання щодо статусу генерального прокурора також розглядаються Європейською комісією за демократію через право (Венеціанська комісія).

У питаннях діяльності прокуратури одним з основних документів зазначеного органу РЄ, який дозволяє більш глибоко зрозуміти зміст європейських стандартів статусу генерального прокурора, є Звіт з Європейських стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба обвинувачення (Венеція, 17–18 грудня 2010) [12], зокрема:

- зовнішня незалежність генерального прокурора та будь-якого прокурора полягає у неможливості надання йому вказівок у конкретних справах, проте в певних межах є прийнятним надання їм «зовнішніх» загальних вказівок щодо більш прискіпливої уваги до певних видів злочинності. Генеральний прокурор повинен представити прозорий звіт щодо того, як виконується будь-яка «зовнішня» загальна вказівка. Доцільність «зовнішньої» підзвітності прокурорів обумовлена ще і тим, що саме прокурори вирішують чи починати процедури кримінального переслідування. Таким чином, повинен бути запобіжник, за якого захищаються інтереси жертв злочинів у разі, коли прокурор не починає обвинувачення;

- всередині системи прокуратури незалежність обвинувача не означає його повної автономії від генерального прокурора: прокурори можуть отримувати від вищестоящих за ієрархією керівників за чітко регламентованих процедур обов'язкові настанови, вказівки, директиви. При цьому вимагається наявність системи гарантій від невинновданого внутрішнього втручання в діяльність окремого прокурора. Отже, всередині прокуратури в повному обсязі функціонально незалежним є тільки Генеральний прокурор.

В цих двох аспектах, до речі, одна з суттєвих відмінностей між обсягом незалежності прокурорів та суддів.

Щодо призначення/звільнення генерального прокурора Венеціанська комісія відзначає наступне:

- право висувати кандидатів має бути чітко визначене. Слід звернутися за порадою щодо професійної кваліфікації кандидатів до відповідних осіб, таких, як представники юридичної спіль-

ноти (включаючи прокурорів) та громадянського суспільства;

- якщо генеральний прокурор обирається Парламентом, очевидну небезпеку політизації процесу також можливо зменшити шляхом забезпечення підготовки виборів парламентським комітетом, який повинен брати до уваги поради експертів. Використання кваліфікованої більшості для виборів генерального прокурора можливо розглядати як механізм досягнення консенсусу стосовно цих призначень;

- генеральний прокурор повинен призначатися безстроково, або на відносно тривалий термін без можливості поновлення наприкінці цього терміну. Період його діяльності на посаді не повинен збігатися з терміном роботи Парламенту;

- експертний орган повинен зробити висновок, чи присутні достатні підстави для звільнення. Генеральний прокурор повинен мати право на неупереджений розгляд справи про звільнення, у тому числі перед Парламентом.

Венеціанська комісія неодноразово гостро критикувала таку підставу для звільнення Генерального прокурора в Україні як висловлення недовіри парламентом, рекомендуючи взагалі вилучити таке повноваження у Верховної Ради України [13]. Незважаючи на це, навіть після конституційної реформи системи правосуддя в 2016 році, щодо якої також була наявна аналогічна рекомендація Венеціанської комісії [14], у повноваженнях парламенту залишено «висловлення недовіри Генеральному прокуророві, що має наслідком його відставку з посади» (ст. 85 ч. 1 п. 25 Конституції України). Більше того, навіть ті мінімальні запобіжники політичного втручання при звільненні Генерального прокурора, які містились в Законі України «Про прокуратуру» [15], згодом були виключені, а саме частина 4 статті 42, яка передбачала отримання висновку Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів щодо виконання Генеральним прокурором професійних обов'язків [16].

Щодо призначення Генерального прокурора, у вітчизняному законодавстві так і не реалізований механізм залучення до цієї процедури професійної спільноти та громадськості, що навіть мало наслідком усунення на певний період на законодавчому рівні вимоги про наявність у Генерального прокурора вищої юридичної освіти [17]. Немає обов'язку з такого залучення і у профільного комітету Парламенту при вирішенні питання про надання згоди на призначення (ст. 212 Регламенту Верховної Ради України [18]).

За чинним законодавством України щодо Генерального прокурора висувуються ті ж самі етичні вимоги і застосовуються ті ж самі дисциплінарні процедури, що і до всіх прокурорів [19]. Закон України «Про прокуратуру», крім процедури накладення дисциплінарного стягнення Кваліфі-

каційно-дисциплінарною комісією прокурорів, передбачає, що таке стягнення застосовується наказом відповідного керівника органів прокуратури. Водночас питання про те, хто саме застосовує стягнення до Генерального прокурора, залишається невирішеним.

Генеральний прокурор наділений повноваженнями щодо реалізації кримінальної політики в державі – він має координувати діяльність правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. Проте ані обов'язку узгоджувати пріоритети у власній діяльності щодо протидії злочинності з Генеральним прокурором, ані відповідальності за невиконання скоординованих заходів у керівників правоохоронних органів немає. Більше того, в законодавстві досі не реалізована конституційна функція прокуратури з організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням – після конституційної реформи 2016 року відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України не приймалися.

Висновки. Проблеми визначення правового статусу Генерального прокурора в законодавстві України можуть бути вирішені з урахуванням відповідних європейських стандартів, результатом чого має стати деполітизація процедур призначення та звільнення Генерального прокурора, його перебування на посаді протягом конституційного строку, усунення зовнішнього втручання в діяльність. Враховуючи сучасні виклики, особливо в умовах воєнного стану, необхідність удосконалення механізму призначення та звільнення Генерального прокурора стає ще більш актуальною. Закріплення в законодавстві дієвих гарантій його незалежності відповідно до міжнародних стандартів сприятиме підвищенню суспільної довіри до прокуратури та правової системи загалом, що є важливим чинником зміцнення верховенства права в Україні.

Література

1. Petros Clerides. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Petros_Clerides
2. German prosecutor fired over treason case. URL: <https://www.dw.com/en/german-justice-minister-maas-terminates-federal-prosecutor-range/a-18625000>
3. Генпрокурор Румунії подав у відставку із-за свого кортежу. URL: <https://mezha.net/ua/bukvy/21383-genprokuror-rumynii-podal-v-otstavku-iz-za-svoego-kortezha/>
4. Matti Nissinen. URL: https://fi.wikipedia.org/wiki/Matti_Nissinen
5. Інформація про раніше призначених осіб на посаду Генерального прокурора з 1991–2024 роки. URL: <https://www.rada.gov.ua/print/239294.html>
6. Банах С.В. Сучасна концепція адміністративно-правового забезпечення функціонування органів прокуратури України: дис.... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 421 с.
7. Руденко М.В. Генпрокурори незалежної України: 30 років політико-правового досвіду з передумов призначення на посаду, строку повноважень та підстав звільнення. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2021. № 1(41). С. 47–53.
8. Косюта М.В. Прокуратура України: навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2024. 448 с.
9. Полянський Ю.Є. Про деякі процедурні питання призначення та звільнення з посади Генерального прокурора України. *«Творчий шлях вченого: до 80-річчя професора В.В.Долежана»*: матер. кругл. столу. Творчий шлях вченого: до 80-річчя професора В.В.Долежана; МОН України, НУ «ОЮА». Одеса : Юридична література, 2018. С. 98–99.
10. Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 6 жовтня 2000 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf
11. Висновок КРЕП № 19 (2024 р.) щодо організації діяльності органів прокуратури для забезпечення їхньої незалежності та неупередженості. URL: <https://rm.coe.int/opinion-no-19-2024-of-the-csre-ua/1680b34283>
12. Звіт Венеціанської Комісії з Європейський стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба обвинувачення. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshi-dokumenty>
13. Висновок № 539/2009 Венеціанської комісії щодо проекту Закону України «Про прокуратуру», затверджений на 79-му пленарному засіданні Венеціанської комісії, 12–13 червня 2009 року. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/old/files/zarub_zakon/zv_uk_PR_2009.pdf
14. Висновок щодо проекту змін до Конституції України в частині правосуддя, затвердженого конституційною комісією 4 вересня 2015 року Прийнятий Венеціанською комісією на її 104-му пленарному засіданні, 26 жовтня 2015 року. URL: <https://old.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/visnovok%2026.pdf>
15. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України від 19.09.2019 № 113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20#n239>
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Генеральної прокуратури України: Закон України від 12.05.2016 № 1355-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1355-19/ed20161005#n23>
18. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
19. Рішення Вищої ради правосуддя «Про скасування рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів від 23 травня 2018 року № 216дп-18 про закриття дисциплінарного провадження стосовно Генерального прокурора Луценка Ю.В.» URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/15536>